

Z obsahu

Dalibor Halátek bilancuje aktivity sdružení od jeho založení v lednu letošního roku, po současnost a zamýšlí se nad dalším směřováním. Václav Hájek přeje našemu městu a jeho obyvatelům do nového roku, Kateřina Chmelová se rozepisuje o drobné sakrální stavbě, kterou můžete potkat na cestě z Opavy do Krnova i o tom, jak by se měl její stav v příštím roce zlepšit. Druhá strana zpravodaje se věnuje čerstvě vyhlášené ceně za kvalitní architektonický počin v uplynulém roce. Představují se nám zde nominované stavby, složení odborné poroty i status vyhlášené ceny. Romana Rosová vstupuje do zpravodaje na třetí straně s úvodním dílem seriálu o ohrožených památkách. V roce 2008 to bude přesně dvě století, co byla socha Jitry, jako jedna z prvních v nových městských sadech umístěna a která nám nejen svým zanedbaným stavem dodnes připomíná zaslou slávu oněch dní. Na třetí straně se v textu Denisy Řezníčkové také dočteme, co přinesl zjišťovací archeologický výzkum v areálu bývalé městské tržnice, kde by měl v příštích letech vyrůst zábavní a obchodní komplex Plaza Opava. Stranu uzavírá Zdeněk Frélich svým zamyslením nad vlivem velkých nákupních center na zaměstnanost v jejich okolí. Poslední strana je ohlédnutím za historií opavských kin. Jedná se o první část, ve které nás Denisa Řezníčková seznamuje s počátky kinematografie od jejího vzniku až po období druhé sv. války.

Za o.s. Za Opavu příjemné čtení přeje Tomáš Skalík

o.s. Za Opavu funguje bezmála jeden rok

Blíží se konec roku a tak jako všichni, můžeme začít bilancovat. Za ten necelý rok jsme spolupřáteli konferenci, uspořádali několik přednášek, účastnili se řady správních řízení, napsali několik vyjádření k ochraně přírody, životního prostoru a občanské společnosti v Opavě. Vypracovali jsme projekt na opravu kapličky v Brumovicích a získali na ni grant. Pomáháme občanům při správních řízeních, nesprávném postupu správních úřadů a jsme k dispozici pro případné konzultace. Pravidelně aktualizujeme náš web, kde zveřejňujeme veškeré dostupné informace včetně vyhlášení ceny J. M. Olbricha za architektonický či urbanistický počin a rekonstrukci.

V následujícím roce budeme dále pokračovat v přednáškové činnosti, pokusíme se přivést do Opavy přední odborníky na architekturu, ekologii či sociologii. Budeme se účastnit správních řízení týkajících se především výstavby obchodních center v Opavě, ekologie, veřejných prostor a památek. Dále budeme shromažďovat veškeré informace a publikovat je na našem webu, zpracovávat informace o historii a památkách v Opavě a na Opavsku. Budeme se snažit informovat a zapojovat veřejnost do úředních jednání a informovat o veřejných projednáváních.

Budeme usilovat o další granty abychom mohli rozšířit dále naše aktivity např. o vydávání publikací, průvodců, atd.

Ať se v novém roce daří nejenom nám, ale také vám všem.

Dalibor Halátek

Do roku 2008 i dále

Přejme našemu městu více spokojených občanů, kteří si budou moci častěji říkat, že jsou hrdí na své město, které je motivuje k vyniknutí, které jim nabízí svěbytné hodnoty. Necht' nás víra v to, že se lidé naučí lépe vnímat kulturní odkaz pohnuté minulosti Opavy jako hodnotu, která je s ním identifikuje a je v porovnání s jinými neopakovatelná, nikdy neopouští.

Nebylo by dále úžasné, kdyby město šlo příkladem občanům a především městské zakázky by mohly být co nejtransparentnější a nároky na kvalitu jejich zhotovení co nejvyšší? Vždyť příklady táhnou a nejde jen o budování mlatových chodníků a cyklostezek, ale i o architektonickou úroveň městských staveb. Tato přece formuje obraz města nejen v očích jeho obyvatel, ale i všech jeho návštěvníků. Nebylo by nakonec i těch o trochu více? Opava, jakožto významné historické sídlo, má v tomto směru přeci z čeho čerpat, vždyť na utváření jejího obrazu se podílela řada vynikajících dobových architektů a urbanistů. Výsledky jejich kvalitní a koncepční práce můžeme v ucelené formě dodnes obdivovat například na opavských předměstích, či Kylesovském kopci. Snad je možné vzít za svou úctu a respekt k tomuto odkazu minulosti, neboť i touto cestou mohou Opavané dojít k patřičné hrdosti na své město a dále pokračovat v jeho kvalitním rozvoji. Zkusme ambice Opavy vytrhnout ze směřování do šedého průměru a snažit se o alespoň částečnou výjimečnost. Nepouštějme si do centra pokleslou, čistě užitkovou architekturu nákupních center, která nás svou arogantní bezduchostí řadí mezi ty jednoduché, či přímo omezené, dejme najevo, že Opava má na víc, nebo snad ne? Na druhé straně podporujeme rozvoj kulturních aktivit a chraňme nezávislost a různorodost kulturních institucí a zařízení. Nedělejme si iluze, že když se tyto z města vytráčí, obdobně jako se z něj vytratil i život v centru, že je snad pak dokážeme nahradit třeba jedním multikinem. V nadcházejícím roce, ale i v letech dalších, se nebojme mít vysoké nároky na naše zastupitele, kteří o těchto věcech z velké části rozhodují a nebojme se ozvat, když máme pocit, že ve svých funkcích tápou a potřebují poradit.

Václav Hájek

Kaplička v Brumovicích

Drobné sakrální objekty, kříže, kapličky, boží muka, jsou rozmístěny v městech a obcích, rozestry po krajině, často se nacházejí ve volném terénu nebo dokonce v lesích, kde je z vděčnosti nebo jako upomínku na určitou událost lidé postavili. Jsou ze dřeva, z cihel i z kamene a některé zde setrvávají již po staletí. Každá z těchto památek má svůj vlastní život, svůj příběh. V průběhu času se měnila krajina kolem, stejně jako se měnili i opatrovatelé těchto památek. Kříže a kapličky však zůstávají a v toku času tvoří spojnicí mezi těmi, kteří zde žili před námi a těmi, kteří přijdou po nás.

Jednou takovou památkou je i kaplička v Brumovicích¹, která stojí po pravé straně cesty pokračující za obcí směrem na Krnov. Jedná se o volně stojící sakrální stavbu pocházející z přelomu 18. a 19. století. Výklenková kaple byla původně lemována lipami, dle informací místního pamětníka minimálně dvěma vzrostlými stromy, předpokládáme však, že jich bylo více, a to minimálně tři symetricky osazené kolem kaple. Ke dnešnímu dni se dochoval pouze jediný vzrostlý strom na její pravé straně. Pro své nesporné historické hodnoty a význam areálu ve vesnické krajině byla kaple v roce 2006 prohlášena za kulturní památku. Pro svůj déletrvající havarijní stav byla zařazena do seznamu nejohroženějších památek v České republice². Její zubožený stav nás podnítl k tomu, že jsme se pokusili vyhledat vhodný dotační program, který by pomohl uskutečnit její obnovu. Požádali jsme o finanční pomoc Nadaci VIA a samozřejmě také vlastníka stavby Obec Brumovice. V říjnu nám přišla dobrá zpráva – naše žádost byla kladně vyřízena a Fond obnovy kulturního dědictví Nadace VIA podpořil plánovanou obnovu drobné sakrální památky požadovanou částkou. Kladně se vyjádřila i Obec Brumovice, kde byly i ostatní památky v nedávné minulosti obnovovány. Možná, že jako my chápou, že je u obyvatel potřeba iniciovat vztah ke kulturnímu dědictví. A to nejen proto, že je cenné, ale také proto, že je součástí identity místa, kde lidé žijí a odlišuje tuto lokalitu od místa jiného. Budiž jejich konání povzbuzením pro ty, kteří se teprve rozhodují.

Kateřina Chmelová

¹ Osada Pustý Mlýn u Brumovic se nachází asi 15 km severozápadně od města Opavy. Brumovice jsou poprvé připomínány v roce 1377. Ves byla nazývána Bronsdorf (později německy Braunsdorf), což znamená ves lidí Brunových, Brunova ves. V rámci knížectví Krnovského zůstaly Brumovice až do zrušení patrimoniální správy v polovině 19. století, poté spadaly k okresu Krnov, a to až do územní reorganizace v roce 1960, odkdy jsou součástí okresu Opava. V 19. století se Brumovice v důsledku úspěšného rozvoje místního podnikání změnili ve vyspělou obec s místním průmyslem. V obci fungoval pivovar se sladovnou, továrna na jemné pečivo, výroba mazadel a obuvi. Dominantou obce je jednolodní barokní farní kostel Narození Panny Marie z roku 1784, který je doplněn dalšími církevními objekty – souborem kaplíček, z nichž jedna je situována právě v osadě Pustý Mlýn. V těchto místech stával v období třicetileté války mlýn, který patřil loděnickému panství. Za války byl mlýn zrušen a zůstal dlouho v troskách, kterým lidé začali říkat pustý mlýn. Toto jméno přešlo i na novou osadu, kterou založil v roce 1787 Karel, rytíř Topfer, majitel loděnického panství. Ještě před založením osady zde však stával hostinec, jehož majitelem byl Jan Ditel. Proto se nové osadě též říkalo Ditelovo. Po zřízení státní silnice z Krnova do Opavy stal se jmenovaný hostinec zájezdním a byl často navštěvován formany, kteří tam často i přenocovali. Když byla v roce 1872 vybudována železnice z Krnova do Opavy, ztratil hostinec na svém významu. Pustý Mlýn pozůstával ze 14 čísel popisných a v roce 1930 při sčítání lidu měl 52 obyvatel, z toho 12 české národnosti. V roce 1970 bylo v osadě evidováno celkem 106 obyvatel.

² Valenčík, Michal: Ohrožené památky-kostely, kaple a kapličky v České republice. Praha, 2006.

Opavská cena J. M. Olbricha

Architekt světového významu Josef Maria Olbrich se narodil v Opavě dne 22. 12. 1867. Opavská cena za kvalitní architekturu, rekonstrukci nebo urbanistické řešení na území Opavska, kterou naše sdružení vyhlásilo dne 16. listopadu 2007 bude udělována každoročně vždy k datu narození tohoto slavného rodáka.

Status Ceny J.M. Olbricha

Cena bude udělována za kvalitní architektonický počín a za kvalitní rekonstrukci, které byly uskutečněny na území Opavska v období mezi dvěma rozhodováními o udělení ceny.

Cena za rekonstrukci se bude střídá s cenou za architekturu vždy jednou za rok. První ročník (2007) výjimečně spojí obě ceny v jednu. Následovat bude cena za architekturu. Cena bude udělována jedenkrát za rok s tím, že nemusí být udělena, nebo mohou být uděleny ceny dvě. Cenu uděluje občanské sdružení Za Opavu. Cena bude předána vítězi (vítězům) k datu narození J.M. Olbricha – 22.12. O Ceně rozhodne výbor občanského sdružení Za Opavu na základě návrhu poroty, která bude hlasovat o návrzích členů sdružení Za Opavu a veškeré veřejnosti. Porota bude jmenována výběrem sdružení Za Opavu. Členem poroty Opavské ceny J.M. Olbricha budou odborníci v oblasti architektury, ochrany památek a vizuálního umění. Porota bude 7 členná, minimálně 2 členové poroty budou svým dlouhodobým působením mimoopavští. Porota bude usnášeníschopná v minimálním počtu 4 členů osobně přítomných. Návrhy členů poroty mohou být předány porotě i poštou, telefonicky, ústně apod. Porota bude jmenována vždy na tři období, tj. porota ve stejném složení bude o Ceně rozhodovat třikrát. Při odchodu člena(ů) poroty v době jejího působení, bude(e) zvolen(i) náhradní člen (ové). Při volbě tří a více náhradních členů se bude jednat o porotu nově jmenovanou. Nově jmenovaná porota musí mít minimálně tři členy nově oproti složení předchozí poroty. Statut Ceny může být změněn výborem o.s. Za Opavu minimálně 75 procenty hlasů a maximálně jednou za 5 let. Cena bude v morální úrovni.

Složení poroty

Prof. akad. soch. Kurt Gebauer, VŠUP Praha
Mgr. Dalibor Halátek, o.s. Za Opavu, Opava
Dr. Martin Klimeš, Bludný kámen o.s., Opava
MgA. Tomáš Skalík, o.s. Za Opavu, Opava
Prof. PhDr. Rostislav Švácha, AVU a AVČR, Praha
Ing. arch. Radim Václavík, Centrum nové architektury, Ostrava
Ing. arch. Ivette Vašourková, Centrum pro středoevropskou architekturu, Praha

Nominace na cenu J.M.Olbricha za rok 2007

Tyto došlé návrhy jsou na cenu J.M. Olbricha nominovány, o vítězi rozhodne odborná porota, která zasedne 13. prosince v Opavě.

01 - Rodinný dům, Opava - Kylešovice

autor: Ing. Jaromír Krejčí, TAYLORTEAM, Opava

02 - Rodinný dům - Chvalíkovic

autor: Ing. arch. Tomáš Bindr, Ateliér 38, Opava

03 - Rodinný dům - Podvihov

autor: Ing. arch. Jiří Stejskalík, Technico, Opava

04 - Zateplení a barevné řešení fasády - Opava

autor: Ing. arch. Tomáš Bindr, Zuzana Halfarová, Ateliér 38, Opava

05 - Rekonstrukce - Východní nádraží - Opava

generální projektant: Ing. Pavel Krátký, interiéry - Ing. arch. Jaroslav Kotek

06 - Rekonstrukce hlavní budovy Městského koupaliště v Opavě

generální projektant: Slezská projektová společnost s.r.o. Opava - Ing. Jiří Klíma, Ing. arch. Erhard Jarosch, Pyramida - Ing. arch. Petr Šmarda

Ohrožené památky I. Socha Jitra v Městských Sadech

Sdružení Za Opavu nevěnuje pozornost pouze památkám ohroženým developerskou činností, ale také těm, které chátrají působením času či lidské lhostejnosti. Některým z nich bychom chtěli věnovat prostor v našem zpravodaji.

Kdo někdy navštívil opavské Městské sady, jistě si všiml hned na jejich začátku, při vstupu z ulice U Opavice v blízkosti fotbalového stadionu, sochy na vysokém podstavci. Jedná se o sochu zvanou Jitra, kterou vytvořil opavský sochař Johan Friedl ml. v r. 1808. Socha je zajímavá i tím, že se nejedná o originál. Friedl přetěsnil barokní sochu anděla, která původně zdobila opavský jezuitský kostel. Zde hrozila zřícením, proto byla při opravě kostela sejmuta a již nebyla na fasádu vrácena. Friedl dostal za svou práci 40 zlatých.

Socha na soklu, vysokém přes 2 m, představuje mužskou postavu-alegorii Jitra, ve výrazném kontrastu, položenou do zřasené drapérie. Levá ruka, která byla původně zřejmě zvednutá, dnes chybí, stejně jako některé menší části. Povrch sochy je zvětřalý, otlučený, pokrytý krustami, mechem a nečistotami.

Johan Friedl ml. byl opavským sochařem a štukatérem. Narodil se v Opavě 8. října 1780, zemřel 16. července 1839 v Paskově. Byl synem opavského sochaře Johana Friedla st. a jeho ženy Alžběty. V letech 1791-93 navštěvoval Normální školu v Opavě. V r. 1804 byl přijat za opavského měšťana jako sochař. R. 1806 se oženil s Marií Annou, dcerou přymkaře Josefa Rottera. Jako sochař pracoval především pro kostely v okolí Opavy, s jeho pracemi se ale můžeme setkat také na Moravě, na Těšínsku i v Horním Slezsku. Z prací, které jsou mu připisovány, uvádíme hlavní oltář sv. Jana Nepomuckého ve Štramберку (1808), sochy sv. Petra a Pavla pro poutní kostel v Psowě (1808), hlavní oltář farního kostela v Ropici (1810), kazatelnu a křtitelnicu pro farní kostel v Jistebniku (1810), hlavní oltář farního kostela v Bílsku (1821), štukové hlavice sloupů a kazetový strop v evangelickém kostele v Biale (1833).

Socha Jitra byla do Městských sadů umístěna v souvislosti s jejich založením. Ještě před r. 1797 byl prostor za střelnici pustý a holý. Protože na střelnici a v jejím okolí se často konaly slavnosti, hudební večírky, královské střelby, rozhodla se městská rada v čele s purkmistrem J. J. Schösslerem proměnit tento prostor na okrasný park. V r. 1797 poslali statkáři z okolí Opavy sazenice stromů, z městských lesů ve Skřípově byly dovezeny jedle, borovice a modřiny. Kniže Lichtenštejn daroval cizokrajné stromy a keře ze svého parku ve Valticích. V r. 1807 byl na konci lipové aleje vztyčen obelisk, v r. 1808 byla do parku umístěna socha Jitra. Kromě této sochy byly v parku umístěny i sochy bohyně Ceres a Neptuna z opavských zrušených kašen. Kamenná socha Neptuna se ztratila v průběhu času a litinová socha Ceres byla na počátku 21. století přesunuta do prostoru před bývalou Komerční bankou na Ostrožné ulici. Socha Jitra tak byla prvním a nyní i posledním pozůstatkem dříve bohaté sochařské výzdoby opavských Městských Sadů.

Romana Rosová

Co přinesl zjišťovací archeologický výzkum Opava Plaza?

Na místě zamýšlené stavby víceúčelového komplexu, známého Opavanům pod názvem Opava Plaza, probíhal od července do října letošního roku zjišťovací archeologický průzkum, jehož výsledky měly archeologům pomoci naplánovat rozsah případného archeologického výzkumu a také určit místa, kde by archeologické terény měly být uchovány pro budoucnost. Obrovská plocha tržnice a části areálu pivovaru byla rozdělena mezi dvě archeologické instituce. Část tržnice sondovalo opavské archeologické pracoviště Národního památkového ústavu, území pivovaru pak olomoucká Archaia.

Již samotná myšlenka tak rozsáhlé výstavby na území historického jádra Opavy s sebou nesla předpoklad významných archeologických zjištění. V sondách bylo doloženo pravěké, středověké i novověké osídlení. Velké množství keramických střepů a kostěného materiálu s určitostí dokládá intenzitu osídlení již od vrcholného středověku, nálezy z vrstvy tvořené tmavou hlínou dokonce kulturu lidu popelnicových polí doby bronzové. Podle předpokladů byly nalezeny zbytky tzv. Fortenského mlýna a s ním souvisejícího náhonu i pozůstatky Quittnerovy továrny na sukno, jež stávala v těchto prostorech od poloviny 19. století. V jižní části zkoumané oblasti se archeologům podařilo zachytit linii středověkého opevnění v podobě dvou metrů silné parkánové hradby, příkopu a snad i palisády.

Problémem, před kterým budou archeologové v případě realizace stavby stát, bude v první řadě rozloha budoucího staveniště a také úplné zničení unikátních památek ve velké ploše. Nutný záchranný archeologický výzkum bude pro investora jistě finančně i časově náročný.

Už tato předběžná zjištění potvrzují velkou hodnotu lokality, ať z hlediska archeologie nebo historie. Položme si tedy otázku zda uchovat archeologické kulturní dědictví pro budoucnost či nikoli.

S přispěním vedoucího výzkumu Mgr. Michala Zezuly a Pavla Malíka napsala Denisa Řezníčková

Vlivy velkých nákupních středisek na (ne)zaměstnanost

Jeden z argumentů, jímž někdy bývá ospravedlňována každá nová stavba velkého prodejního centra, je vznik nových pracovních míst v regionu. Tento argument je však pravdivý pouze z určité části.

Ano, v nově otevřeném hypermarketu se objeví spousta obchodů a v nich budou zaměstnaní lidé. O tomto nemůže být sporu. Jaké jsou však skutečné dopady na město, o tom již investoři ani zástupci města mluvit nechťejí.

Při prezentaci záměru firmy Plaza v září po jednání opavského zastupitelstva tvrdil náměstek primátora města Opavy Ing. Architekt Pavel Malíš, že výstavba střediska Plaza místním maloobchodníkům pomůže. Někteří z nich prý budou moci využít nově vytvořených prodejních prostor a zde prodávat. Výstavba Plazy a multikin navíc navrátí život do centra města, který se odtud spolu s výstavbou Globusu, Kauflandu, Tesca, Hypernovy apod. přesunul na jeho okraje. (Pozn. zde pan Malíš opomenul říci, že výstavba těchto hypermarketů proběhla v době, kdy byl on sám náměstkem města). S návratem života prý přijde i prosperita pro místní maloobchodníky.

Slova zástupců města i investora znějí logicky a věrohodně. Avšak zkušenosti z jiných měst v ČR i Evropě jejich slova příliš nepotvrzují. Naopak. Tyto zkušenosti je možno (byť ne ve 100% případů, neboť se situace liší případ od případu) shrnout do několika bodů:

1. Nově zaměstnaných obyvatel bude méně než nově propuštěných v důsledku snížení obrátu maloobchodní sítě vyplývajícího z odlivu zákazníků. Výzkumy potvrzují, že na 2 vzniklé místa v hypermarketu zaniknou 3 místa v maloobchodní síti.
2. O práci přijde i část zaměstnanců pracujících v širší sféře maloobchodu (prvovýroba, zpracovatelský průmysl), poněvadž jejich počet s ohledem k nižšímu počtu odběratelů z řad maloobchodu bude nadbytečný.
3. Nájmené v hypermarketech je velmi vysoké a dlouhodobě si je mohou dovolit pouze velké mezinárodní firmy, které mají možnosti výrazně snižovat své náklady. Převažovat zde budou proto značky známých firem, místních obchodníků zde moc potkat nelze.
4. Zvýšením procenta nezaměstnanosti dojde k celkovému "zchudnutí" regionu, což se konkrétně projeví v omezení kupní síly obyvatel. Následně tak ještě mohou zaniknout další provozovny, jejichž majitelé, většinou úvěrově zatíženi, nebudou schopni se vyrovnat s poklesem tržeb.
5. Nově nabízená pracovní místa v hypermarketech nejsou vždy plnohodnotná. Část zaměstnanců zde pracuje na částečný pracovní úvazek s nižší mzdou a někdy i omezeným zdravotním pojištěním. Existence lidí zaměstnaných přechodně a pouze na částečný úvazek - lidí na "jedno použití" - umožňuje držet v šachu i pracovníky na plný úvazek a tlačít je rovněž k nižším mzdám.

Snahu vedení města Opavy oživit centrum považujeme za přínosnou a potřebnou. Avšak tyto výše uvedené možné dopady nelze odbýt pouhým mávnutím ruky. Naopak, je nutno se jimi zabývat. Město Opava vlastní pozemky a může si tak při jednáních s investory stanovovat podmínky, vyjednávat. Město Opava má trumfy ve svých rukou.

Zdeněk Frélich

Historie opavských kin I. (od počátků do začátku druhé světové války)

Článek, jenž si klade za úkol alespoň v základních bodech přiblížit rozvoj filmového života v Opavě, musel být rozdělen do několika částí. Chtěla bych v něm ukázat, jakým způsobem byla městská kina organizována, kolik jich v které době bylo, kde sídlila apod. Důvodem k sepsání této stati bylo zpřístupnit zjištěné poznatky veřejnosti a nechat ji zamyslet se nad skutečností, zda případně multikino, plánované jako součást víceúčelového centra Opava Plaza, bude sto nahradit historickou i kulturní hodnotu kin předešlých. Jedinou ucelenou prací, která se tématem opavských kin zabývá, je diplomová práce Mgr. Heleny Štěrbové, která byla hlavním zdrojem pro zpracování tohoto článku. Velice děkuji za zapůjčení.

První kinematografické projekce v Opavě proběhly v druhé polovině roku 1896 a to na

Kinematograf

na několika místech města, na městském kluzišti, v hotelu Schlesischer Hof (na dnešní Masarykově ulici, naproti finančnímu úřadu), ve Společenském domě spolku tovaryšů (Klub Ostroj na Rybníčku) a jinde. K jednoznačnému impulzu rozvoje opavských kin došlo však až v období od 21.11. do 3.12.1896, kdy se v Opavě usídlil Rudolf Engländer s kinematografem. Ubytoval se v hotelu U římského císaře (Masarykova

třída) a na programu měl tzv. Živé fotografie s názvy Železniční vlak, Plavba na moři a Skotští tanečníci. K obrázkům byly připojeny zvuky gramofonu, zaznamenávající ruch ulice, operetní árie, divadelní představení, vojenské pochody atd. Protože Engländer informoval o možnosti navštívit toto kino v Opavském týdeníku, téměř okamžitě o něm vědělo celé město a jeho představení se stala velmi oblíbenými. Právě po jeho odjezdu se ve městě začalo uvažovat o založení kamenného kina.

Téměř o rok později, v říjnu 1897, byly v Opavě uskutečněny Franzem Crommbachem projekce skupiny Edison – Lumière, a to v hotelu U tří kohoutů (dnešní Hradecká ulice č. 9, na místě budov Slezské univerzity). Samotný hostinec U tří kohoutů, jehož majitelem byl František Rakušan, patřil v Opavě konce 19. století k významným kulturním centrům. Jeho součástí byl totiž největší sál ve městě. Zde se kromě prvních kinematografických produkcí konala i divadelní představení, koncerty a přednášky. Právě v zahradním salónku tohoto hostince mohli diváci shlédnout první produkci tzv. Elektrického divadla rodiny Oeserů, jež se později v Opavě usadila a založila zde v roce 1913 první kamenné kino na území obce Kateřinky (budoucí kino Alhambra, Odboj). Bratři Edmund a Fridolín Oeserové, rodáci ze Žatce, jezdili s kinematografickým zařízením převážně po německých městech. Z pramenů lze čerpat zprávy o jejich návštěvách v Brně, Olomouci, Šternberku, Jihlavě, Svitavách, Šumperku a jinde. Se svým Elektrickým divadlem se proslavili natolik, že jim byly od příznivců poskytnuty finance na cestu do Itálie, Německa i Ruska. K rekvizitám divadla patřil obří fonograf, od roku 1896 také kinematograf. Projekce, s níž bratři Oeserové vystoupili také v Opavě, zahrnovala snímky Rychlomališ, Karetní hra, Příjezd rychlíku, Mořské lázně či Serpentinová tanečnice.

Hotel U římského císaře, místo prvního opavského promítání

Od počátku 20. století kočovala celá rodina Oeserů opět na území Čech. Svou činnost ukončili teprve po první světové válce, kdy se právě Marie Oeserová, sestra Edmund a Fridolína, přestěhovala do Opavy.

Kolem roku 1910 začala v Opavě vznikat první stálá kamenná kina. První biograf vznikl v Opavě v roce 1910 v hotelu U zlaté hrušky na Horním náměstí, jehož majitel Josef Tschamler založil Kinematograph – Theater. Kateřinské kino Oeser změnilo po začátku první světové války název, jako projev úcty vdovám a sirotkům, jimž byly v této době věnovány i výtěžky z představení, na Witwen und Weisendank Kino. Marie Oeser Mayerová vedla kinematograf až do roku 1921, poté připadl obci Kateřinky a licenci promítat získala Matice opavská, která rovněž podala žádost na přestavbu sálu. V Oeserově kině proběhly první veřejné projekce rozhlasu v září 1924 i promítání prvního zvukového filmu 25. 10. 1930.

V roce 1916 vzniklo v Opavě na Masarykově ulici další kino, jehož majitelkou byla Aurelie Nitschmannová. Kino s názvem Troppauer Lichtspiele promítalo převážně

filmy s německými titulky a kapacita sálu byla 215 diváků. 24. 2. 1922 získala kino do správy opět Matice opavská, jež jej pronajala manželovi bývalé majitelky.

Od roku 1916 působilo v Opavě také kino Zentral na Kolářské ulici. Zřizovatelem biografu byl Adolf Tschamler, bratr Josefa Tschamlera, majitele hotelu U zlaté hrušky. Tschamlerové vedli kino až do roku 1924, kdy jej převzalo do správy Město Opava. Kapacita sálu byla 315 diváků a promítaly se vesměs zvukové filmy s německými titulky.

Od roku 1928 se v kině pořádaly

těž silvestrovské zábavy. Existence kina byla ohrožena druhou světovou válkou, během níž byla budova těžce poškozena. Po skončení války fungovalo kino pod názvem kino Svoboda.

V roce 1919 navštívil Opavu biograf České obce sokolské a uspořádal v tehdejší sídle Sokola na Ratibořské ulici několik představení. Tím byla v obci sokolské nastíněna myšlenka vytvoření prvního ryze českého kina v Opavě. Sokolské kino Kosmos zahájilo svou činnost 24. 5. 1930. Vedením kina byl pověřen Jan Palyza, který v sále pořádal také různé přednášky a besedy. Po obsazení Opavy Němci bylo kino zrušeno. Sokolové promítaly ve dvacátých letech 20. století české filmy i v městské části Kylešovice, a to v sále hostince U Slaninů (dnes hospoda U Špeka). Licenci obdrželi tehdejší majitelé Karel a Barbora Slaninovi. Projekce se zde konaly až do roku 1927.

Další opavské kino vybudovala Okresní nemocenská pokladna v suterénu své úřední budovy na Havlíčkově ulici (jde o nedávno zrušené kino Elektra). Jeho nájemcem se stal člen rodiny Tschamlerů a ke kolaudaci kina došlo 26. 7. 1928. Projekce byly zaměřeny zvláště na němé filmy. Činnost biografu Elektra byla přerušena druhou světovou válkou. Lze konstatovat, že dvacátá léta 20. století jsou obdobím rozkvětu opavských biografů.

Mimo stálé scény mohli fandové filmu navštívit sokolská letní představení na stadionu v Kateřinkách nebo úplnou novinku, tzv. diaporáma, prostorové obrázky, na něž se publikum dívalo skrz brýle.

Po roce 1918 musely být v kinech povinně promítány filmy s dvojjazyčnými titulky, filmy pro děti a mládež, přičemž 10% promítaných filmů muselo být české produkce. Naopak zakázány byly filmy válečné, cenzurovány pak filmy s detektivní či krimi tematikou. Děti a mládež do 16 let mohly kino navštívit jen v doprovodu dospělé osoby. V kinech musela být zachována bezpečnost a podléhaly přísným hygienickým normám. I udělování licencí se změnilo, větší šanci věst kino dostávaly po první světové válce obce, sokolské jednoty, různá sdružení a váleční veteráni.

Pokračování v dalším čísle zpravodaje,

Denisa Řezníčková